ותניא מעולם לא ירדה שכינה למטה. וקרא כתיב דעל כפורת ירד ש"מ למעלה מעשרה מיפסקא רשותא: **למעלה מעשרה טפחים.** תירוצא הוא: **שפירש שדי מזיו שכינתו.** פרשז נוטריקון קא דריש: **מדם קומתה לא נתנה.** מדת עוביה היא קומתה שהיא היתה לארון ככסוי תיבה: **מסגרת.** שפה כעין לבזבזין סביב השלחן: **תפשת מרובה כו'.** כל דבר שמשמעו מרובה ומועט אם תפשת את המועט יפה תפשת דבציר מהכי לא משמע ואם ימלא שהיה לך לתפוס המרובה הרי הוסיפו לך ולא נטלו ממה שבידך כלום ואם תפשת המרובה לא תפשת שאתה נראה כשקרן בדברין ושמא המועט יש לך לתפוס ואתה הרבית לתפוס חסרו לך ממה שבידך והיינו לא תפשת אבל כשתתפוש המועט אם יוסיפו טוב ואם לאו מה שתפשת תפשת ומשל הוא: **ונילף מלין.** שהוא מועט ממסגרת: **קדש למ"ד מלמטה גרסינן: אני ראיתיו ברומי.** שהכניסוהו לאולר המלך כדאמרינן במעילה (דף יז:) בבן תלמיון: **פגשיו.** מלבוש לאדם: **מזר.** של ארון או של מזבח או של מסגרת. זר אינו כלי אלא תיקון כלי לקשטו: **מסגרת נמי הכשר.** קישוט שלמן הוא: **למטה היתה.** מרגל לרגל היתה נתונה בראשם ודף השלמן מונח עליו: **הניחא כו'.** פלוגתא במנחות (דף לו:): **מאי איכא למימר.** אדיליף מינה נילף מזר: **ואין פניס.** של אדם פחותין מטפח: **לא תפשת** [ג]תפשת מועט תפשת ונילף מציץ דתניא [ד]ציץ דומה כמין טס של זהב ורחב ב' אצבעות ומוקף מאזן לאזן וכתוב עליו ב' שיטין יו"ד ה"א מלמעלה וקדש לה' בשיטה אחת דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מתכשיט ונילף מזר דאמר מר זר משהו דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מהכשר כלי אי הכי מסגרת נמי הכשר כלי הוא מסגרתו למטה היתה הניחא למאן דאמר מסגרתו למטה היתה אלא למאן דאמר מסגרתו למעלה היתה מאי איכא למימר האי הכשר כלי הוא אלא דנין דבר שנתנה בו תורה מדה מדבר שנתנה בו תורה מדה ואל יוכיחו ציץ וזר שלא נתנה בהן תורה מדה כלל רב הונא אמר מהכא [ה]על פני הכפורת קדמה ואין פנים פחות מטפח ואימא כאפי דבר

ותניא ר' יוסי אומר מעולם לא ירדה שכינה למטה ולא עלו משה ואליהו למרום שנאמר [1]השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם ולא ירדה שכינה למטה והכתיב [2]וירד ה' על הר סיני למעלה מעשרה טפחים והכתיב [3]ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים למעלה מעשרה טפחים ולא עלו משה ואליהו למרום והכתיב [4]ומשה עלה אל האלהים למטה מעשרה והכתיב [5]ויעל אליהו בסערה השמים למטה מעשרה והכתיב [6]מאחז פני כסא פרשו עליו עננו [ו]ואמר ר' תנחום מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו ועננו עליו למטה מעשרה מכל מקום מאחז פני כסא כתיב אישתרבובי אישתרבב ליה כסא עד עשרה ונקט ביה בשלמא ארון תשעה דכתיב [7]ועשו ארון עצי שטים אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו אלא כפורת טפח מנלן דתני רבי חנינא כל הכלים שעשה משה נתנה בהן תורה מדת ארכן ומדת רחבן ומדת קומתן כפורת מדת ארכה ומדת רחבה נתנה מדת קומתה לא נתנה צא ולמד מפחות שבכלים שנאמר [8]ועשית לו מסגרת טפח סביב מה להלן טפח אף כאן טפח ונילף מכלים גופייהו תפשת מרובה

ה"א מלמעלה וקדש למ"ד מלמטה וא"ר אליעזר בר' יוסי אני ראיתיו ברומי וכתוב עליו קדש לה' בשיטה אחת דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מתכשיט ונילף מזר דאמר מר זר משהו דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מהכשר כלי אי הכי מסגרת נמי הכשר כלי הוא מסגרתו למטה היתה הניחא למאן דאמר מסגרתו למטה היתה אלא למאן דאמר מסגרתו למעלה היתה מאי איכא למימר האי הכשר כלי הוא אלא דנין דבר שנתנה בו תורה מדה מדבר שנתנה בו תורה מדה ואל יוכיחו ציץ וזר שלא נתנה בהן תורה מדה כלל רב הונא אמר מהכא [9]על פני הכפורת קדמה ואין פנים פחות מטפח ואימא כאפי

ין"ד ה"א מלמעלה. אע"פ שיו"ד ה"א שם גמור אין זה הוגה שם באותיותיו אם מזכיר שתי אותיות כיון דאינו מזכירם לשם שם שלם ועוד ההוגה שם באותיותיו פירש בקונטרס שדורש אותיות של שם בן ארבעים ושתים ואעפ"כ נזהרין בכל השמות[ט]: **קדש למ"ד מלמטה.** י"מ למטה ממש זה למעלה מזה ולא מיסתבר דאין זה כדרך קריאתו אלא יש לפרש זה שלא כנגד זה קדש למ"ד בתחילת שיטה התחתונה ושם בסוף שיטה עליונה:

מסגרתו למטה היתה. משמע מכאן דלדידיה לא היתה מסגרת הכשר כלי שלא היתה מסגרת בשלמן אלא ברגל היתה מונחת בראשה ודף השלמן מונחת עליה ולא כמו שמפרש ר"ת דלמאן דאמר למטה היתה מחוברת נמי בשלמן משום דקשי' ליה הא דאמר ר' יוחנן פרק שתי הלחם (מנחות דף לו:) למאן דאמר למטה היתה טבלא המתהפכת טמאה ובפרק אלו מומין (בכורות דף לח.) לא משכחת טומאה דאורייתא לאין לו תוך בכלי שטף אלא בהנך דחזו למדרסות ובפרק המוכר את הבית (ב"ב דף סו.) גבי דף של נחתומין מסקינן שאני פשוטי כלי עץ דרבנן ולא מיסתבר למימר דאתא כמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה דלהוא נמי אמר במנחות (דף לו:) טבלא המתהפכת תיבעי ומתוך כך היה דוחק רבינו תם דלמאן דאמר מסגרתו למטה היתה היה לה בית קיבול מלמטה והיינו מתהפכת שאם היתה מתהפכת היה לה בית קיבול מלמעלה ולכך טמאה טפי משאר פשוטי כלי עץ וזה לא יתכן כדמוכח הכא ולריך לומר דהא דאמרינן גבי דף של נחתומין דרבנן היינו כמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה דמדרבנן טמאה ומדאורייתא תיבעי ור' אליעזר דמיקל משום דשמא מדאורייתא טהורה א"כ הוא שויא דפ' המוכר את הבית דלא כרבי יוחנן ומסקנא לא קאי וכן פירש שם רש"י[ו] דהיא מסקנא לא קיימא ועוד י"ל דהא

דמיבעיא לן בטבלא המתהפכת היינו משום דמשמשת את האדם ומשמשי משמשי אדם כדתניא בתורת כהנים פרשת ויהי ביום השמיני כלי עץ יכול אף הסולם והקולב והנחותא והמנורה ת"ל מכל כלי עץ ולא כל כלי עץ יכול שאני מוציא את השלמן ואת הטבלא ואת הדולבקי ת"ל כל כלי ריבה מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב ומיעט ת"ל שק מה שק מיוחד שמשמש אדם ואת משמשי אדם אף אני מרבה את השלמן ואת הטבלא ואת הדולבקי שמשמש אדם ואת משמשי אדם ומוציא אני את הסולם שמשמש אדם ואינו משמש את משמשי אדם וקולב והנחותא והמנורה שמשמש את משמשי אדם ואינו משמש אדם ועל כרחין כשאין ראוין למדרס מיירי מדלא נקט מטה כסא ופסקל ועוד דהוי מצי לרבויינהו ממשכב וכשאין להם בית קיבול נמי מיירי מדלא קאמר מה שק מיטלטל מלא וריקן ומיבעיא לן במנחות (שם) אי דרשה גמור' או אסמכתא בעלמא משום דעל כרחיך אפילו למ"ד מסגרתו למטה אע"פ שכל הדרשות לריכות היא דת"כ לרבויי משמשי אדם ומשמשי משמשי אדם והשלחן הטהור אלטריך ללמד שמגביהין אותו לעולי רגלים מ"מ לענין טבלא לאו דרשה גמורה דטבלא המתהפכת נפקא לן משלחן הטהור והשתא דף של נחתומין דפשיטא לן שהיא מדרבנן אינה משמשת אדם ומשמשי אדם והא דמשמע בכל דוכתא דפשוטי כלי עץ אפילו טומאה דרבנן לית בהו כדמשמע ברש חולין (דף ג. ושם) דקאמר טמא במוקדשין שבדק קרומית של קנה ושחט בה ועל כורחין כשעשאה כלי מיירי דעולה טעונה כלי ובפ' בכל מערבין (עירובין דף לא.) דשקיל ליה בפשוטי כלי עץ ובפרק כל הכלים (שבת דף קכג:) גבי קנה של זיתים דפריך בגמרא פשוטי כלי עץ הוא ובפ"ק דשבת (דף טז.) כלי עץ וחכוכית פשוטיהן טהורין אפילו מדרבנן דומיא דכלי זכוכית ולקמן בפירקין (דף יב:) דאמר סיככה בחלים זכריה כשירה ואי מקבלי טומאה אפילו מדרבנן הוו פסולין לסיכוך דאפילו מטלניות שאין בהן שלש על שלש ואינלי פשתן פסלינן אף על גב דלא מקבלי טומאה כל הני לא דמו לדף של נחתום מחמת שהדפין רחבין וראוי להניח עליהן דבר גזרו עליהן דדמו לבית קיבול כדפירש בקונטרס במנחות (דף לו:) דמהאי טעמא טמאה טבלא המתהפכת מדאורייתא למ"ד מסגרתו למטה היתה ואי הוה מצי למימר דף של נחתומין הוה כטבלא המשמשת אדם ומשמשי אדם כל שכן דניחא טפי דלא דמו לכל הני דאפילו מדרבנן טהורין:

ואל יוכיח ציץ וזר שלא נתנה בהן תורה מדה. והא דאמר לעיל דאין רחב שתי אצבעות אין זה אלא מדרבנן משום דכתיב (שמות כח) על מצחו שיעור מצחו ואמר מצח רוחב שתי אצבעות ומיהו ריב"א מפרש [ז]הכין היה מונח בראש משום דקשיא ליה מאי שנא גבי כהן גדול דקראה מצנפת כדכתיב (שם כט) ושמת המצנפת על ראשו וכתיב (ויקרא טז) ובמצנפת בד יצנף ואמר פ"ק דגיטין (דף ז. ושם) בזמן שהמצנפת בראש כהן גדול תהא עטרה בראש כל אדם ובכהן הדיוט קראה מגבעות כדכתיב (שמות כח) [ח](ועשית להם מגבעות) אלא ודאי משונות היו זו מזו דשל כהן הדיוט גדולה משל כהן גדול שהכין היה דוחה אותה וכן התפלין כדאמרינן בפרק שני דזבחים (דף יט.) שערו היה נראה בין לין למצנפת ששם מניח תפלין וכהן הדיוט אע"ג דהוה ליה נמי תפלין היה יכול להניחם במקום שכהן גדול מניח את הלין

מסורת הש"ס

ה) [שבת פח:], ו) רש"ל בתמר, ז) [ר"ה ד: וש"נ], ח) [שבת סג:], ט) [ועי"ע תוס' ע"ז יח. ד"ה הוגה ותוס' שבועות לה. ד"ה בתלף], י) [רשב"ם רש"ם], יא) [ועי' תוס' יומא כה. ד"ה טוטלן], יב) [מ"ל ומגבעות תעשה להם],

תורה אור השלם

1. הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיְיָ וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם:
תהלים קטו טז
2. וַיֵּרֶד יְיָ עַל הַר סִינַי אֶל רֹאשׁ הָהָר וַיִּקְרָא יְיָ לְמֹשֶׁה אֶל רֹאשׁ הָהָר וַיַּעַל מֹשֶׁה:
שמות יט כ
3. וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם הַהוּא עַל הַר הַזֵּיתִים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי יְרוּשָׁלִַם מִקֶּדֶם וְנִבְקַע הַר הַזֵּיתִים מַחֲצִיוֹ מִזְּרָחָה וָיָמָּה גַּיְא גָּדוֹלָה מְאֹד וּמָשׁ חֲצִי הָהָר צָפוֹנָה וְחֲצִיוֹ נֶגְבָּה:
זכריה יד ד
4. וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יְיָ מִן הָהָר לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתַגִּיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
שמות יט ג
5. וַיְהִי הֵמָּה הֹלְכִים הָלוֹךְ וְדַבֵּר וְהִנֵּה רֶכֶב אֵשׁ וְסוּסֵי אֵשׁ וַיַּפְרִדוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם:
מלכים ב ב יא
6. מֵאֲחֹז פְּנֵי כִסֵּה פָּרַשׂ עָלָיו עֲנָנוֹ:
איוב כו ט
7. וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֲצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֲצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֲצִי קֹמָתוֹ:
שמות כה י
8. וְעָשִׂיתָ לּוֹ מִסְגֶּרֶת טֹפַח סָבִיב וְעָשִׂיתָ זֵר זָהָב לְמִסְגַּרְתּוֹ סָבִיב:
שמות כה כה
9. וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וְהִזָּה בְאֶצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת קֵדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת יַזֶּה שֶׁבַע פְּעָמִים מִן הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ:
ויקרא טז יד

מוסף רש"י

תפשת מרובה לא תפשת. כל מקום שתמצא שני דרכים אחד מופס מרובה ואחד מופס מועט, טוב לך לתפוס את המועט, שאפילו היה לך לתפוס את המרובה ותתפוס את המועט תפיסתך תפיסה, שיש בכלל המרובה המועט, אבל אם תתפוס המרובה והיה לך לתפוס המועט, נמצאת שתפשת שלא כדת (חגיגה יז. וכעי"ז ערכין ד: וראה חולין קלח. הובא במוסף רש"י ר"ה ד:).

יו"ד ה"א מלמעלה וקדש למ"ד מלמטה. כלומר השם שלם בשיטה עליונה וקדש למ"ד בשיטה תחתונה, שלא להקדיש שאר אותיות למעלה מן השם, מאחר ששני שיטין היו, וכינו הלוי שוה קודש לה' מלמעלה (ל"ל: קודש מלמטה לה' מלמעלה. מסוה"ש) והיא היא (שבת סג:).

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"ט מהלכות כלי המקדש הלכה ל סמג עשין קנב:

רבינו חננאל

ותניא ר' יוסי אומר מעולם לא ירדה שכינה למטה. ולא, והכתיב וירד ה' על הר סיני, והא כתיב ועמדו רגליו ביום ההוא. ושנינן, למעלה מעשרה טפחים. ולא עלו משה ואליהו למרום, והכתיב ומשה עלה אל האלהים, וכתיב ויעל אליהו בסערה השמים. ושנינן, למטה מעשרה. והכתיב מאחז פני כסא פרשו עליו עננו, ואמר ר' נחום מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו. ושנינן פרשו עננו עליו, מכל מקום מאחז פני כסא, מכלל שיש שם אחיזת יד. ושנינן שרבב לו הכסא ואחז בו, אבל משה לא עלה אלא למטה מעשרה טפחים. **בשלמא** ארון ט' טפחים דכתיב ביה אמה וחצי קומתו, כל אמה ר' טפחים נמצא קומת הארון ט' טפחים, אלא [כפורת] מנא לן. ואסיקנא יליף מפחות שבכלים, והוא המסגרת, דכתיב ועשית לו מסגרת טפח. ואקשינן ונילף מציץ, דתניא ציץ דומה כמין טס של זהב רחבו שתי אצבעות מקיף מאזן לאזן וכתוב עליו שתי שיטין י"ה'ו'ה' מלמעלה וקודש למ"ד למטה, ואמר רבי יוסי אני ראיתיו ברומי וכתוב עליו קודש לה' בשיטה אחת. ודחינן ציץ וזר תכשיטין, ואין דנין כלי מתכשיט. ואפילו למ"ד מסגרתו למעלה היתה והכשר כלי הוא, מכל מקום נתנה תורה בעיקר השלחן מדה, ונתנה תורה בעיקר הארון מדה ודומה זה לזה, לאפוקי ציץ וזר דלא נתנה תורה בהן מדה כלל. **רב הונא אמר** כפורת טפח מהכא, דכתיב על פני הכפורת קדמה,

עין משפט נר מצוה

לד א מיי׳ פי״ד מהלכות מחלוקות אסורות הלכה ב:
לה ב מיי׳ פרק ט״ז מהלכות טומאת צרעת הלכה ז:

הלין דיש מקום ברחש שרחוי להניח בו שני תפלין כדחמרינן בריש המולח תפילין (עירובין דף לה:) ואע״ג דגבי לין כתיב מלח ט) ומתרגמינן י) בין עינוהי ואמרינן פרק האומר (קידושין סו.) גבי יחמי המלך הקס להס בלין שבין עיניך והאי בין עיניך משמע כמו בין עיניך דכתיב גבי תפלין שהכל בגובה של ראש ומיהו אינו מתיישב כל כך משום דתפלין ילף בסוף הקומץ רבה (מנחות דף לז:) בגזרה שוה שבין עיניך בגובה הראש מלא תשימו קרחה בראשם במקום שער ומ״מ אפילו היה לין על המלח ממש מ״מ היה לריך לקשור הלין והתפלין מאחורי ראשו והיו שניהם דוחין שם את המלנפת והא דאמרינן בפרק ראשון דיומא (דף יב:) דבגדי כה״ג ביה״כ כשרין לכהן הדיוט אע״ג דבגבגדי לבן כתיב מלנפת בשאר בגדים איירי חוץ מן המלנפת ומיהו בלשון גמ׳ משמען דקרי מלנפת לההיא דכהן הדיוט דאמרינן בפ׳ בראשונה (שם כה. ושם) גבי פייס שנוטל מלנפתו של אחד מהם ועוד קשה דלא היה לין ביום״כ בבגדי לבן ולמה קרי ליה מלנפת ושמא אעפ״כ היתה קטנה כמלנפת של כל השנה [ועי׳ תוספות עירובין לה: ד״ה מקום]: **תפשת** מרובה **לא תפשת.** יש מפרשים לפי שמדה מרובה אין לה סוף וכאן אי אפשר לומר כן דעל כרחין לא אפשר ללמוד אלא מפנים שיכולין ליכנס במשכן וכן בפרק קמא דר״ה (דף ד: ושם) ובחגיגה (דף יז.) גבי עצרת דיש לה תשלומין כל שבעה דילף מחג המצות ופריך וילף מחג הסוכות ומשני תפשת מרובה לא תפשת והתם יש לדבר סוף ועוד מוכח בהדיא בתורת כהנים דכתיב (ויקרא טו) כי יזוב זוב דמה ימים רבים ימים שנים יכול ימים הרבה אמר ר׳ עקיבא כל שמשמעו מועט ומשמעו מרובה תפשת מרובה לא תפשת תפשת מועט תפשת רבי יהודה בן בתירה אומר שתי מדות אחת מדה כלה ואחת מדה שאינה כלה מודדין במדה כלה ואין מודדין במדה שאינה כלה אמר רבי נחמיה וכי למה בא הכתוב לפחות או לגעול והלא לא בא לגעול אלא לפחות אם אתה אומר ימים עשרה או אינו אלא מאה או מאתים או אלף או ריבוא וכשאתה אומר ימים שנים פחות וזהו פירושו של תפשת מרובה דאם אתה תופס את המועט אין מוציאין אותו מידך שהמועט בכלל המרובה אבל באת לתפוס המרובה אומר לך הבא ראיה וטול ורבי יהודה בן בתירה בא ללמוד ממנהג העולם שתופסין את המדה כלה ומניחין את המדה שאינה כלה אף כאן תופסין החשבון המועט שיש לו סוף ור׳ נחמיה בא ללמוד מדרך המקראות שלא בא לפחות אלא לפרש והכא גבי תשלומין צריכין טולן לטעמיה של רבי עקיבא: [ועי׳ תוספות יומא עב. ד״ה נעביד]

בשלישי הבית הן עומדין. דקומת הכרובים עשר אמות והבית שלשים אמות והא דכתיב (מלכים א ו) ולפני הדביר עשרים אמה אורך ועשרים אמה רוחב ועשרים אמה קומתו היינו משפת הכרובים ולמעלה כדאיתא בפ׳ המוכר פירות (ב״ב לט:) ולא כמו שפירש בקונטרס בפירוש מלכים (שם) דעליית בית קדשי הקדשים נמוכה משל היכל: [ועי׳ תוספות יומא נב. ד״ה ועשרים]

גפן

מחוזין בידו טבעותיו דומיא דסנדליו: **טמאין מיד.** בלא שהייה דכתיב (ויקרא יד) והבא אל הבית יטמא וכולהו בא אל הבית קרינא בהו: היה

אלו שלשה נשאלו בבית המדרש מעין להם מן התורה והשיבו שהלכה למשה מסיני הם ושמען השומע ושדבן כשדר שמעון (לקמן לד.). **כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר.** להודיע שבחה של א״י שיש בה פירות ששיעורי תורה נתלין בהן (ברכות מא.) וכל אלו משערין בהן דברים אחרים (ערובין ד.). **הנכנס לבית המנוגע.** כתיב (ויקרא יד) והבא אל הבית ונטמא עד הערב ולא כתיב כבוס בגדיו, והאוכל בבית יכבס בגדיו (שם) בשוהא שיעור אכילה, ואפילו לא יאכל, מדכתיב בסיפיה והשוכב בבית יכבס את בגדיו, אלבך הנכנס בו ונושא את בגדיו עמו שלא כדרך מלבושו, אין אלו בגדיו ונטמאים מיד שאף בהן אני קורא והבא אל הבית, וכשהוא לבוש בהן בעינן שהייה (ברכות מא.). **וסנדליו וטבעותיו בידו.** בקומתו שלא כדרך מלבוש (חולין נא.) שאינו מלובשין בו דרך מלבוש, דומיא דכליו על כתפיו (ערובין ד.).

ט) **בר יוכני.** עוף גדול הוא מאד ובבכורות (דף מז:) אמרינן פעם אחת הטילה בר יוכני ביצה במקומנו וטבעה ששים כרכים ושיברה ש׳ אריזים: **פני פני גמר.** ג״ש גמר ובגיפרתא לא כתיב פני: **הפסח מרובה.** במקום שאתה שומע אף המועט במרובה לא תפשת דיש להקשות תפוס את המועט והרי אתה שקרן בדברך: **ונילף מפני הכרובים.** דזוטרי מטפח: **היינו פני כרוב היינו אדם.** הלא שניהן שוין ולמה חלקם הכתוב. ומשני לעולם כרוב נמי פני תינוק הוא וזהו חילוקם פני אדם אפי רבבי פני הכרוב אפי זוטרי: **וממאי דחלנה עשרה.** כיון דמאחרן וכפורת ילפת עשרה ממאי דחלנה עשרה לבד מעודי סככה דלמא בהדי סככה כי אחרן וכפורת: **בשלש הבית היו עומדין.** שהיו הכרובים שעשה שלמה עומדין באחרן על רגליהם וכתיב קומת הכרוב עשר אמה קומתו כלה בשלש גובה הבית שהוא שלשים אף כאן במשכן כשהיו הכרובים שעשה משה על הכפורת היה גבהן כלה בשלש גובה הבית: **משכן למה הוי.** גבהו: **שלשים למה הוי עשרים.** נמלא גובה הכרובים כלה לסוף עשרים טפחים מן האחרן והן עומדין על הכפורת: **דל עשרה טפחים דאחרן וכפורת.** לדעת מראשם ח) של כרובים כמה הוי נמלא מראשם של כרובים עד רגליהם עשרה טפחים: **וכתיב סוכלים בכנפיהם.** אלמא מכנפיהם ולמטה עד הכפורת קרוי סכך וכנפיהם למעלה לגבהן היו פרוסות אלמא תחת כנפיהם עשרה טפחים חלל עד הכפורת וקרי ליה סוכה: **וממאי דגדפייהו עילוי רישייהו.** פריסי דהוה ליה חללה עשרה: **נהדי רישייהו.** בשוה לראשם דהוה ליה עשרה עם עודי הכנפים: **הניחא לרבי מאיר דאמר.** במסכת מנחות (דף לז.): **כל האמות.** שבמשכן בין של כלים בין של בנין היו נמדדות בבינונית שהיא אמה בת ששה טפחים. והיא קרויה בינונית מפני שיש בת חמשה קטנה הימנה והיא אמת יסוד וסובב ואמת הקרנות ואמת ריבוע של מזבח הפנימי כדאמר במנחות (שם) מהאי קרא ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה וטופח וגו׳ ויש גדולה הימנה חלי אצבע כדתניא בפסחים (דף פו.) שתי אמות היו בשושן הבירה אחת יתירה על של משה חלי אצבע שתי אמות ב׳ מקלות עשויין למדוד בהן האמות. שושן הבירה מקום הוא על חומת שער מזרחי של הר הבית ושושן הבירה מצויירת בו. הניחא לר״מ שהשוה כל האמות אינה למילף כדילפת דל י׳ לאחרן וכפורת פשו להו עשרה מכנפיהם עד מקום מוזבחם: **מאי אילא למימר.** אי מינה ילפת בעי חללה חד סרי ופלגא דאחרן וכפורת תמניא ופלגא הוא דהוו וכיון דכרובים בשלש הבית עומדין דהיינו לסוף עשרים פשו חד סרי ופלגא תחת כנפיהם: **לרבי יהודה.** דלא מצי ילף מקראי כל שיעור מחילה הלכתא גמירי לה מסיני וגמירי דבציר מעשרה לבד מסככה לאו מחילה היא ובהכי הויא מחילה: **שיעורין.** של איסורין כגון זית לכל אכילת איסור וכזיתא ליום הכפורים: **חלילין.** שהחלילה פוסלת בטבילה: **ומחילין.** הלכות מחילה: **לשיעורין נאמר.** הפסוק מדבר בשבחה של ארץ ישראל שאפילו בדברי תורה צריכין לשער בפירותיה איסורין שבתורה: **כליו על כתפיו.** שאינו לבוש בהן: **וסנדליו וטבעותיו בידו.** (ויקרא יד) והבא אל הבית יטמא וכולהו בא אל הבית קרינא בהו: היה

ח) מגיגה יג.; ט) [שם איתא ר״פ לגחיין], ג) [לקמן ו: כלים פ״ז מ״י עירובין ד: מנחות לז.], ד) עירובין ד., ה) שם ברכות מא., ו) שם חולין עא: נעבי׳ פי״ג מ״ט, ז) הגהה זו היא דרך דרש ויש לה סוד למדנים, ח) בס״ת: גופן, ט) [ע״ל הא מתרגמינן], י) [מתרגום אונקלוס איתא בית עיניהן],

תורה אור השלם

1. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה יִצְחָק לְבָרֵךְ אֶת יַעֲקֹב וַיְהִי אַךְ יָצֹא יָצָא יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אָבִיו וְעֵשָׂו אָחִיו בָּא מִצֵּידוֹ:
בראשית כז ל
2. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אַל נָא אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְלָקַחְתָּ מִנְחָתִי מִיָּדִי כִּי עַל כֵּן רָאִיתִי פָנֶיךָ כִּרְאֹת פְּנֵי אֱלֹהִים וַתִּרְצֵנִי:
בראשית לג י
3. וְהָיוּ הַכְּרֻבִים פֹּרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה סֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו אֶל הַכַּפֹּרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרֻבִים: שמות כה כ
4. וְאַרְבָּעָה פָנִים לְאֶחָד פְּנֵי הָאֶחָד פְּנֵי הַכְּרוּב וּפְנֵי הַשֵּׁנִי פְּנֵי אָדָם וְהַשְּׁלִישִׁי פְּנֵי אַרְיֵה וְהָרְבִיעִי פְּנֵי נָשֶׁר:
יחזקאל י יד
5. וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לַיְיָ שִׁשִּׁים אַמָּה אָרְכּוֹ וְעֶשְׂרִים רָחְבּוֹ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתוֹ: מלכים א ו כ
6. קוֹמַת הַכְּרוּב הָאֶחָד עֲשֶׂר בָּאַמָּה וְכֵן הַכְּרוּב הַשֵּׁנִי: מלכים א ו כו
7. עֲשֶׂר אַמּוֹת אֹרֶךְ הַקֶּרֶשׁ וְאַמָּה וָחֲצִי הָאַמָּה רֹחַב הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד: שמות כו טז
8. אֶרֶץ חִטָּה וּשְׂעֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן וּדְבָשׁ
דברים ח ח

מוסף רש״י

כרביא. פני תינוק (חגיגה יג:). **היינו כרוב היינו אדם.** מה הן פני כרוב מה הן פני אדם. וכי לא אחד הן (שם). **אפי רבבי ואפי זוטרא.** כאחד פני גדול וכאחד פני קטן (שם). **כל האמות היו בינונית.** באמה בת ו׳ טפחים לכל אדם, ויש גדולה ממנה, כדאמר בכילד צולין (פסחים פו.) שתי אמות היו בשושן הבירה, אחת יתירה על של משה חלי אצבע ואחת יתירה עליה חלי אצבע, נמצאת אחת יתירה על של משה אצבע (ערובין ד:). **אמה של בנין.** כגון אמות הקרשים והיריעות (שם) או: כגון חומת הבית ומזבח העולה (מנחות צז.). **ושל כלים.** כגון אמות הארון והמזבחות והשלחן (ערובין שם וכעי״ז מנחות שם). **שיעורין.** שנתנו חכמים לכל דבר, כגון כזית דם חלב פיגול ונותר וכזית מן המת שמטמא באהל ושאר שיעורין דמפרש לקמן, **חציצין.** תלילה הפוסלת בטבילה, ומחיצין הלכות מחילה שתהא נעשה עשרה וכן שאר הלכותיה (ערובין ד.). **הלכה למשה מסיני.**

גליון הש״ס

גמ׳ שיעורין חציצין. עי׳ לקמן דף לד ע״ב רש״י ד״ה עשר:

רבינו חננאל

וכתיב אל (פני) הכפורת יהיו פני הכרובים, וגמירי דאין פני הכרובים פחותין מטפח. ירושלמי מנא לן דלמעלה מעשרה רשות אחרת, ר׳ אבהו בשם ר׳ שמעון בן לקיש, ונותרתי לך שם, וכתיב אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם, מה דבור האמור להלן רשות אחרת אף דבור האמור כאן מעל הכפורת רשות אחרת. ואקשינן ממאי דחלל הסוכה בעינן עשרה טפחים זולתי הסככה, אימא עשרה טפחים בהדי סככה הן. ושנינן תנא מבית עולמים גמר לה, דכתיב והבית אשר בנה המלך שלמה לה׳ ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלשים אמה קומתו וכתיב קומת הכרוב האחד עשר באמה וכן הכרוב השני ותניא מה מצינו בבית עולמים כרובים בשליש הבית הן עומדין משכן נמי כרובים בשליש הבית הן עומדין משכן כמה הוי עשר אמות דכתיב עשר אמות אורך הקרש כמה הוי להו שיתין פושכי תלתיה כמה הוי עשרים פושכי דל עשרה דארון וכפורת פשו להו עשרה וכתיב והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפורת קרייה רחמנא סככה למעלה מעשרה ממאי דגדפינהו עילוי רישייהו קיימי דלמא להדי רישייהו קיימי אמר רב אחא בר יעקב למעלה כתיב ואימא דמידלי טובא מי כתיב למעלה למעלה הניחא לר׳ מאיר דאמר כל האמות היו בינוניות אלא לר׳ יהודה דאמר אמה של בנין ששה טפחים ושל כלים חמשה מאי איכא למימר ארון וכפורת כמה הוי להו תמניא ופלגא פשו להו חד סרי ופלגא אימא סוכה עד דהויא חד סרי ופלגא אלא לרבי יהודה הלכתא גמירי לה דאמר ר׳ חייא בר אשי אמר רב [8]שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני שיעורין [7]דאורייתא נינהו דכתיב [8]ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש [9]ואמר רב חנין כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר חטה לבית המנוגע דתנן [10]הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתפיו וסנדליו וטבעותיו בידו והן טמאין מיד היה

[1]מאת פני יצחק אביו ונילף מפנים של מעלה דכתיב [2]כראות פני אלהים ותרצני תפשת מרובה לא תפשת תפשת מועט תפשת ונילף מכרוב דכתיב [3]אל הכפורת יהיו פני הכרובים אמר רב אחא בר יעקב גמירי אין פני כרובים פחותין מטפח ורב הונא נמי מהכא גמיר ומאי כרוב א״ר אבהו [6]כרביא שכן בבבל קורין לינוקא רביא א״ל [3]אביי אלא מעתה דכתיב [4]פני האחד פני הכרוב ופני השני פני אדם היינו כרוב היינו אדם אפי רברבי ואפי זוטרא וממאי דחללה עשרה בר מסככה אימא בהדי סככה אלא מבית עולמים גמר דכתיב [5]והבית אשר בנה המלך שלמה לה׳ ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלשים אמה קומתו וכתיב [6]קומת הכרוב האחד עשר באמה וכן הכרוב השני ותניא מה מצינו בבית עולמים כרובים בשליש הבית הן עומדין משכן נמי כרובים בשליש הבית הן עומדין משכן כמה הוי עשר אמות דכתיב [7]עשר אמות אורך הקרש כמה הוי להו שיתין פושכי תלתיה כמה הוי עשרים פושכי דל עשרה דארון וכפורת פשו להו עשרה וכתיב [3]והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפורת קרייה רחמנא סככה למעלה מעשרה ממאי דגדפינהו עילוי רישייהו קיימי דלמא להדי רישייהו קיימי אמר רב אחא בר יעקב למעלה כתיב ואימא דמידלי טובא מי כתיב למעלה למעלה הניחא [3]לר׳ מאיר דאמר כל האמות היו בינוניות אלא לר׳ יהודה דאמר אמה של בנין ששה טפחים ושל כלים חמשה מאי איכא למימר ארון וכפורת כמה הוי להו תמניא ופלגא פשו להו חד סרי ופלגא אימא סוכה עד דהויא חד סרי ופלגא אלא לרבי יהודה הלכתא גמירי לה דאמר ר׳ חייא בר אשי אמר רב [8]שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני שיעורין [7]דאורייתא נינהו דכתיב [8]ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש [9]ואמר רב חנין כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר חטה לבית המנוגע דתנן [10]הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתפיו וסנדליו וטבעותיו בידו והן טמאין מיד כו׳.

ט) ל״ל הנה צריך להיות שיעור הפוסכה י״ח טפחים ומלי.